

ซึ่ง

ซึ่งนับเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่มีลักษณะเรียบง่าย ชาวบ้านสามารถทำขึ้นไว้เล่นเองได้และในปัจจุบันก็ยังเป็นเครื่องดนตรีที่มีขายอย่างแพร่หลายอีกด้วย มีรูปร่างลักษณะคล้ายกับพิณ หรือซุง ของภาคอีสาน ในบางท้องถิ่นเรียกเครื่องดนตรีนี้ว่าพิณ

รูปลักษณะของวงนั้นหากเปรียบเทียบกับดนตรีของชาติอื่นๆ ก็จะพบว่าคล้ายกระจำปีของจีน หรือคล้ายกับกีตาร์ หรือแมนโดลิน อันเป็นเครื่องดนตรีสากลด้วย ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้

1. โรงเสียง

(อ่าน โธงเสียง) คือต้นค้ำเนคเสียงซึ่งมีลักษณะเป็นไม้กลวงข้างใน นิยมใช้ไม้เนื้ออ่อนหรือไม้สักทั้งท่อนทำเพราะอาจขูดเนื้อไม้ทำเป็นกล่องเสียงได้ง่าย โดยคว้านข้างในให้กลวงเป็นรูปวงรีเหลือขอบโดยรอบกับพื้นกล่องเสียงซึ่งไม่หนามากนัก ความหนาของกล่องเสียงขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ที่จะใช้ทำและขนาดของซึ่งที่ต้องการ เท่าที่พบโดยทั่วไปประมาณ 2-3 นิ้ว

2. ตาดซึ่ง

คือแผ่นไม้บางปิดหน้าโรงเสียง เจาะรูกว้างพอประมาณบริเวณใกล้ศูนย์กลางก่อนไปทางคอเสียงเล็กน้อยเพื่อเป็นทางออกของเสียง

3. คอซึ่ง

มีลักษณะเป็นคันทวยยื่นต่อจากตัวกล่องเสียงอาจเป็นไม้ท่อนเดียวกันกับที่ใช้ทำกล่องเสียงหรือทำแยกส่วนเป็นคนละชิ้นก็ได้ ถ้าไม่ได้ใช้ชิ้นเดียวกันกับที่ทำตัวกล่องเสียงแล้ว ส่วนนี้จะนิยมทำด้วยไม้เนื้อแข็งเพื่อให้ทนทานและเสียงที่ดังออกมาเพราะ ตอนปลายของคอจะมีลูกบิดเสียไว้ บนคอ ซึ่งติดท่อนไม้เล็กๆ เรียกว่า ลูกซึ่ง หรือ นม เป็นระยะๆ เรียงตามความยาวของคอจนใกล้ถึงตัวกล่องเสียง จำนวนลูกซึ่งไม่แน่นอน แต่มาตรฐานทั่วไปนิยมติด 9 อัน โดยจัดเว้นระยะตามขอบเขตของเสียงที่เกิดขึ้น

4. ก๊อบชิง

คือหย่องที่เป็นไม้หอมซึ่งเป็นไม้ท่อนเล็ก อยู่ระหว่างช่องระบายเสียงกับตรงเกือบล่างสุดของตัวกล่องเสียง

5. สายชิง

สายชิงเป็นเส้นทองเหลือง ซึ่งแต่เดิมนั้นนิยมใช้สายห้ามล้อจักรยานมาทำ ปัจจุบันอาจพบว่ามี การนำเอาสายกีตาร์มาใช้แทน ซึ่งมี 4 สาย ซึ่งแยกกันเป็น 2 คู่ (เวลาตีจะตีทีละคู่) ชิงจากก๊อบ (ก๊อบ) รองสายโดยชิงผ่านกลางกล่องเสียงไปยังลูกบิด การตีคัมภีร์หรือพลาสติกทำเป็นชิ้นบางขนาดไม่ใหญ่นักเป็นที่ดี โดยตีตรงบริเวณที่มีสายชิงอยู่ใกล้รูที่เจาะไว้ มีอีกข้างหนึ่งจับคอกชิง และใช้นิ้วกดสายลงไปให้แนบกับลูกชิงเพื่อให้เกิดเสียงตามที่ต้องการ

6. หลักชิง

คือลูกบิดที่ขันสายชิงให้ตึงหรือหย่อนตามต้องการ

ประเภทของชิง

ชิง โดยทั่วไปแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบ่งตามขนาดและแบ่งตามการตั้งเสียง

1. แบ่งตามขนาดนิยมแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

a. ชิงใหญ่ ความกว้างของกล่องเสียงประมาณ 12 นิ้ว หนาประมาณ 3 นิ้ว ยาวประมาณ 18 นิ้ว

b. ชิงกลาง ความกว้างของกล่องเสียงประมาณ 10 นิ้ว หนาประมาณ 2.5 นิ้ว ยาวประมาณ 15 นิ้ว

c. ชิงเล็ก ความกว้างของกล่องเสียงประมาณ 8 นิ้ว หนาประมาณ 2 นิ้ว ยาวประมาณ 12 นิ้ว

2. แบ่งตามการตั้งเสียง เป็น 2 ลักษณะ

- a. ซึงลูกสาม ตั้งเสียงโด-วอล โดยตั้งสายหุ้มเป็นเสียงโด ตั้งสายเอกเป็นเสียงซอล ซึงลูกสามมักเป็นซึงใหญ่และซึงเล็ก
- b. ซึงลูกสี่ ตั้งเสียง ซอล-โด โดยตั้งสายหุ้มเป็นเสียงซอล ตั้งสายเอกเป็นเสียงโด ซึงลูกสี่มักจะเป็นวงกลาง

บทบาทและลีลา

การบรรเลงผสมวงนั้น ซึ่งแต่ละตัวย่อมมีบทบาทและมีลีลาในการบรรเลงที่ต่างกันไป ไม่ซ้ำกันดังนี้

วงสะล้อ-ซึง

- ซึงใหญ่ มีบทบาทคล้ายผู้สูงอายุ เสียงทุ้มต่ำ ลีลาในการบรรเลงจึงมักสอดรับกับซึงตัวอื่นๆ เสียงส่วนใหญ่น้ำหนักของซึงใหญ่จึงคล้ายกีตาร์เบสของดนตรีสากล
- ซึงกลาง บทบาทคล้ายกับวัยกลางคน วางเสียงหนัก ไปทางคุ่มจังหวะพร้อมกับสอดลูกเล่นล้อ และรับกับซึงใหญ่และซึงเล็กสลับกันไป
- ซึงเล็ก บทบาทคล้ายคนวัยคะนอง เสียงแหลมเล็กลูกเล่นแพรวพราว ลีลาล้อและรับกับซึงใหญ่ ซึงกลาง สะล้อและขลุ่ย